

Kommentarer fra Oslo tingrett til Justisdepartementets høringsnotat 24. mars 2020

Til § 2 Fjernmøter og fjernavhør

Oslo tingrett støtter at en beslutning om fjernmøte eller fjernavhør etter denne bestemmelsen ikke kan ankes særskilt ettersom det vil forsinke gjennomføringen. Oslo tingrett er imidlertid ikke enig i forslaget i klammeparentes om at beslutningen ikke kan brukes som ankegrunn. Oslo tingrett mener en beslutning om fjernmøte/fjernavhør etter forskriften § 2 bør kunne utgjøre ankegrunn ved anke over den dom/avgjørelse som rettsmøtet resulterer i. Dette vil bidra til en mer ensartet praksis og en avklaring av når fjernmøter og fjernavhør kan anses som «nødvendig og ubetenkelig».

Det er noe uklart hva som menes når det på side 4 i høringsnotatet vises til at fengslingsforlengelser etter straffeprosessloven § 185 tredje ledd bør kunne holdes som fjernmøter, «i hvert fall når siktede har gitt avkall på retten til å være til stede, jf. Rt. 2013 side 766 avsnitt 11 jf. Rt. 2013 side 1448 avsnitt 15.» Straffeprosessloven § 185 fjerde ledd gir i dag hjemmel for å beslutte at fengslingsforlengelser skal behandles i fjernmøte, med mindre det gjelder spørsmål om illeggelse eller forlengelse av isolasjon etter § 186 a eller det er gått mer enn 90 dager siden forrige gang siktede hadde rett til å få behandlet fengslingsspørsmålet i ordinært rettsmøte. Oslo tingrett forstår forslaget til § 2 slik at alle fengslinger (også førstegangsfengslinger og også fengslinger som gjelder spørsmål om illeggelse eller forlengelse av isolasjon) kan behandles i fjernmøte såfremt det er nødvendig og ubetenkelig.

Utlendingsloven § 106 b femte ledd henviser til straffeprosessloven § 185 tredje til femte ledd. Utlendingsloven er blant de lovene som kan fravikes ved midlertidig forskrift etter koronaloven § 2. Oslo tingrett forstår forskriften § 2 slik at den også gir adgang til å avholde rettsmøter om internering etter utlendingsloven § 106 b som fjernmøte, både førstegangsinnterning og forlengelser. Det bør også være en tilsvarende adgang til skriftlig behandling som for fengslinger etter straffeprosessloven, jf. kommentar til forskriften § 3.

Oslo tingrett støtter forslaget til en midlertidig generell bestemmelse om fjernmøter og fjernavhør som omfatter alle typer saker og rettsmøter, både straffesaker og sivile saker. Ved en senere videreføring bør det vurderes om det bør skilles tydeligere mellom fjernavhør og fjernmøter, og mellom straffesaker og sivile saker ettersom det er ulike hensyn som gjør seg gjeldende. For å tydeliggjøre de særlige hensynene som gjør seg gjeldende i straffesaker er Oslo tingrett enig i forslaget i klammeparentes i departementets forslag til § 2 annet ledd annet punktum om at det i straffesaker bør legges særlig vekt på sakens karakter og siktedes rettigheter, og at siktede skal sikres adgang til fortrolig kommunikasjon med sin forsvarer under møtet.

I merknaden til bestemmelsen bør det vurderes om det i listen over momenter som kan ha betydning for om det er ubetenkelig å gjennomføre fjernmøte eller fjernavhør etter bestemmelsen, for straffesaker også bør vises til antall involverte aktører, hensynet til fornærmede og vitner, sakens kompleksitet og omfanget av eventuell bevisførsel, samt sakens alvorlighetsgrad.

Til § 3 Skriftlig behandling av spørsmål om fengslingsforlengelse mv.

Oslo tingrett foreslår at det presiseres i § 3 første ledd bokstav a at dette også gjelder for fortsatt internering etter utlendingsloven § 106 b.

Til § 6 Midlertidige signaturløsninger

Oslo tingrett mener skjæringstidspunktet for når et dokument anses undertegnet, bør være når et bilde av et underskrevet dokument med avgjørelsens slutning blir sendt til registrering i domstolens saksbehandlingssystem. På denne måten knyttes underskriften til et tidspunkt som dommeren har kontroll over. Den enkelte dommer vil sende bildet til domstolen ved e-post eller MMS eller lignende. På samme måte som i dag vil det være saksbehandlerne som står for de rent praktiske arbeidsoppgavene knyttet til å registrere avgjørelsen (og bildene av underskriftene) i saksbehandlingssystemet. Dersom underskriftstidspunktet (og dermed tidspunktet for når avgjørelsen er avsagt, jf. § 7) knyttes til når avgjørelsen er registrert i saksbehandlingssystemet, vil det være saksbehandlers oppgavehåndtering som bestemmer når avgjørelsen anses undertegnet og avsagt.

En avgjørelse anses også i dag undertegnet/avsagt når underskriften er satt på papiret, ikke når den blir registrert i saksbehandlingssystemet eller overlates til saksbehandler for utsendelse. Forskjellen i tilfellene som reguleres av forskriften, er at underskriften som regel vil skje uten andre personer til stede og at selve dokumentet med underskriften ikke vil lagres eller sendes til domstolen. Det er på tidspunktet dommeren sender bildet av sin underskrift til domstolen at underskriften bekreftes for omverdenen. Notoriteten vil være ivaretatt gjennom forsendelsen til domstolen.

Oslo tingrett foreslår derfor at § 6 første ledd endres slik:

«Ved krav om undertegning av rettslige avgjørelser i tvisteloven og straffeprosessloven er det likestilt med undertegning at et bilde av et underskrevet dokument med avgjørelsens slutning er *sendt til registrering* i domstolens saksbehandlingssystem.»

Til § 7 Midlertidige løsninger for avsigelse av rettslige avgjørelser i saker med flere dommere

Oslo tingrett foreslår å stryke «skriftlig» i innledningen til § 7 og første ledd bokstav b ettersom straffeprosessloven § 43 ikke bruker uttrykket «skriftlig» avsigelse av dom, smln. tvisteloven § 19-4 (2). Forslaget til § 7 bokstav b og annet ledd inneholder heller ikke tillegget «skriftlig».

Skjæringstidspunktet for undertegning/avsigelse av dom bør være når bildet av/dokumentet med signaturen blir sendt til domstolen, jf. Oslo tingretts merknader til § 6.

I § 7 første ledd bokstav a bør «er avsagt» endres til «anses avsagt» for at det skal være likt med tilsvarende regulering i første ledd bokstav b og annet ledd.

For løsningen etter § 7 annet ledd mener Oslo tingrett det bør presiseres i forskriftsteksten at dommerens signatur og den skriftlige bekreftelsen på at rettens øvrige medlemmer har godkjent avgjørelsens innhold, bør fremgå av samme dokument, eventuelt at også den skriftlige bekreftelsen undertegnes dersom den avgis i et separat dokument. Det er ikke tilstrekkelig at slik bekreftelse gis

gjennom et notat eller merknad i saksbehandlingssystemet. Det er etter Oslo tingretts syn viktig av notoritets hensyn at det fremgår av dommen med innscannede vedlegg hvordan den er avsagt.

Lagmannsretten avsier avgjørelser med flere dommere der det ikke er noen «retts leder». Oslo tingrett foreslår derfor at «retts leder eller en fagdommer denne utpeker» endres til «en fagdommer» i § 7 annet ledd.

Ettersom undertegning skal kunne skje etter fremgangsmåten i § 6 første eller annet ledd bør siste punktum endres slik at det ikke kun omtaler fremgangsmåten hvor det tas bilde av et dokument med avgjørelsens innhold.

Oslo tingrett foreslår samlet følgende endringer i § 7:

Rettslige avgjørelser etter tvisteloven og straffeprosessloven kan *avsies ved* at

- a) alle rettsens medlemmer undertegner på likelydende dokumenter med signaturløsning etter § 6 annet ledd. Avgjørelsen *anses* avsagt når likelydende dokumenter er *sendt til registrering* i domstolens saksbehandlingssystem, eller
- b) alle rettsens medlemmer underskriver på likelydende dokumenter med avgjørelsens slutning *etter fremgangsmåten i § 6 første ledd*. Rettsens leder, eller en fagdommer denne utpeker, underskriver til slutt. Avgjørelsen *anses avsagt når* likelydende, undertegnede dokumenter fra alle dommerne er *sendt til registrering* i domstolens saksbehandlingssystem.

Dersom det av tekniske eller praktiske hensyn ikke lar seg gjøre å benytte midlertidig signaturløsning for alle rettsens medlemmer etter første ledd bokstav a eller b, kan avgjørelsen undertegnes i samsvar med § 6 første ledd eller annet ledd *av en fagdommer*. Samme dommer skal bekrefte skriftlig at rettsens øvrige medlemmer har godkjent avgjørelsens innhold. Inngis denne bekreftelsen i et annet dokument enn dokumentet med avgjørelsens slutning, skal bekreftelsen være undertegnet i samsvar med § 6 første eller annet ledd. Avgjørelsen *anses avsagt når det underskrevne dokumentet med avgjørelsens slutning og bekreftelsen er sendt til registrering* i domstolens saksbehandlingssystem.»

Til § 9 Undertegning av rettsboken

Det bør fremgå tydeligere av forskriftsteksten at de øvrige medlemmene av retten skal godkjenne rettsboken. Ut fra gjeldende ordlyd kan det være uklart om de øvrige medlemmene skal godkjenne rettsboken eller fremgangsmåten for undertegning. Slik Oslo tingrett forstår forslaget, er det ment å gi anvisning på samme løsning som etter § 7 annet ledd.

I enedommersaker i straffesaker der det ikke møter forsvarer eller representant for påtalemyndigheten, skal det være rettsvitne til stede i rettsmøtet, jf. domstolloven § 31. Rettsvitnet skal undertegne rettsboken, jf. straffeprosessloven § 26 tredje ledd. Oslo tingrett foreslår at annet ledd utformes slik at den også gjelder der et rettsvitne skal undertegnes rettsboken.

Oslo tingrett foreslår følgende endring i § 9 annet ledd:

«Rettsbok over forhandlinger i saker etter straffeprosessloven anses undertegnet når den er underskrevet av rettens leder eller en fagdommer som denne utpeker, og dommeren bekrefter skriftlig at rettens øvrige medlemmer eller rettsvitnet har godkjent rettsboken.»

Til § 10 Midlertidig løsning for inngåelse av rettsforlik

I likhet med endringsforslagene til § 6 og 7 foreslår Oslo tingrett at skjæringstidspunktet for undertegning endres til tidspunktet for når bilde av de likelydende dokumentene med underskrift er sendt til registrering i domstolens saksbehandlingssystem. Det er sentralt at rettsforliket er inngått når det er undertegnet og sendt til domstolen, ikke først på det tidspunktet saksbehandleren registrerer det i saksbehandlingssystemet.

Oslo tingrett foreslår følgende endring i § 10:

«Rettsforlik kan undertegnes ved at partene eller partenes prosessfullmektig og rettens medlemmer underskriver på likelydende dokumenter med rettsforliket, og bilde av de likelydende dokumentene med underskrift *blir sendt til registrering i domstolens saksbehandlingssystem*. Rettens leder underskriver til slutt.»

Med vennlig hilsen

Yngve Svendsen

sorenskriver